

ნიკოლოზ ბარათაშვილის
ლიტერატურული მემკვიდრის საკითხი
THE ISSUE OF NIKOLOZ BARATASHVILI'S LITERARY
SUCCESSOR

ლადო მინაშვილი

Lado Minashvili

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
Faculty of Humanities

საკვანძო სიტყვები: ქართული ლიტერატურა, ნიკოლოზ
ბარათაშვილი, ილია ჭავჭავაძე

Keywords: Georgian literature, Nikoloz Baratashvili, Ilia
Chavchavadze

ნიკოლოზ ბარათაშვილის პიროვნებისა და პოეზიის შესწავლა-დახასიათებისადმი იმთავითვე გამოვლინდა განსაკუთრებული ინტერესი. დაგროვდა დიდძალი კრიტიკული და სამეცნიერო ლიტერატურა. ასე რომ, ძალზე საშურიან. ბარათაშვილის შესწავლის საკუთრივი ისტორიის დაწერა. გენიალური პოეტის შესწავლის გზაზე წამოჭრილ პრობლემატიკაში ძალზე მნიშვნელოვანია ნ. ბარათაშვილის ლიტერატურული მემკვიდრის საკითხი. ეს საკითხი პირველად დასვა აკაკი წერეთელმა. აღორძინების ხანიდან მოყოლებული ქართულ პოეზიაში იგი ერთადერთ ნიკოლოზ ბარათაშვილს ცნობდა, რომელსაც ქვეყნის ტკივილით სტკიოდა გული და მის მომავალზე ფიქრობდა; ხოლო ნ. ბარათაშვილის ერთადერთ მემკვიდრედ ამ მხრივ მის მოკანანახედ აღიარებდა ილია ჭავჭავაძეს. აკაკი წერეთელი, როგორც დიდი სამოციანელი, ეპოქის მოთხოვნებით სულდგმულობდა და ამ მოთხოვნათა შესაბამისად ილია ჭავჭავაძეს იდეურად მიიჩნევდა ნ. ბარათაშვილის მემკვიდრედ, მისი აზრების განმავითარებლად.

საკითხს ნ. ბარათაშვილის პოეტური მემკვიდრის შესახებ უკვე მე-19 საუკუნის 90-იან წლებში შეეხო მეორე დიდი სამოციანელი, ილია ჭავჭავაძე. ილია ნ. ბარათაშვილს განიხილავს გოეთეს, ბაირონის, ლერმონტოვის...გარემოცვაში, მათ გვერდით, რითაც იმაზეც თვალნათლივ მიუთითებს, რომ, ილიას მიხედვით, ნ. ბარათაშვილი გენიალური შემოქმედია, ხოლო გენიოსებს ძნელად ჰყავთ მემკვიდრე; ისინი ან უმემკვიდროდ რჩებიან, ან უიშვიათესად ტოვებენ გზის გამგრძელებელს. ერთი სიტყვით, ილია უკვე იდეურ მემკვიდრეზე კი არ მსჯელობს, არამედ ნ. ბარათაშვილის ტიპის, მისი სულით მონათესავე მემკვიდრეზე. ილია ძალიან ფრთხილად იმასაც მიაჩნებდა, რომ ბოლო დროს გამოჩნდა ერთი ახალგაზრდა, რომელმაც რამდენიმე მაგალითი გვიჩვენა იმისა, რომ სურს ნ. ბარათაშვილის კვალში ჩადგომა, თუმცა ეს ჯერ კიდევ არაა საკმარისი პირობა, რომ იგი ნ. ბარათაშვილის მემკვიდრედ გამოვაცხადოთ. ილიამ სავსებით შეგნებულად

არ დაასახელა ეს ახალგაზრდა. მიუხედავად ილია ჭავჭავაძის სიფრთხილისა, მისი მინიშნება გახდა იმის საფუძველი, რომ შესანიშნავმა პოეტმა და ლიტერატორმა, ტიციან ტაბიძემ, განაცხადა, რომ ილია ჭავჭავაძე ახალგაზრდა პოეტში ვაჟა-ფშაველას გულისხმობდა. გარკვეული ავტორებისათვის ტიციანის ეს აზრი მისაღები აღმოჩნდა.

XX საუკუნეში ამ პრობლემის შესახებ მსჯელობა გაგრძელდა. ამ მხრივ საინტერესო მოსაზრებები, დაკვირვებები, მეტნაკლებად სარწმუნო პარალელები წარმოადგინეს პავლე ინგოროყვამ, სიმონ ჩიქოვანმა, აკაკი თოფურია და სხვებმა. ნიკოლოზ ბარათაშვილის ქეშმარიტი პოეტური მემკვიდრის ბუნებით, სულით მონათესავე მისი კონგენიალური შემოქმედის მეცნიერული ჩვენება-დახასიათების თვალსაზრისით დიდი დამსახურება მიუძღვის გამორჩეულ ქართველ მეცნიერს, გრიგოლ კიკნაძეს. მის ფუნდამენტალურ წიგნში „მეტყველების სტილის საკითხები“ (1957 წელი) მეცნიერულ ენაზეა დასაბუთებული, რომ ნიკოლოზ ბარათაშვილის ქეშმარიტი სულიერი მემკვიდრე გალაკტიონ ტაბიძეა. გრიგოლ კიკნაძე საგანგებოდ მიუთითებს იმ ძირითად თავისებურებებზე, რაც ამ ორ გენიოს შემოქმედს ანათესავებს ერთმანეთთან.

From the very beginning, a special interest was shown in the study of Nikoloz Baratashvili's personality and poetry. Accumulated vast scientific literature. The issue of Nikoloz Baratashvili's literary successor is very important in the problems arising on the way of studying the works of the genius poet. This issue was first raised by Akaki Tsereteli. In Georgian poetry since the Renaissance, he considered Nikoloz Baratashvili to be the only poet who thought about the future of the country. Ilia Chavchavadze was recognized as the only successor of Nikoloz Baratashvili. Akaki Tsereteli was inspired by the demands of the epoch and in accordance with these demands he

considered Ilia Chavchavadze as the successor of Nikoloz Baratashvili, to develop his thoughts.

Ilia Chavchavadze addressed the issue of Nikoloz Baratashvili's poetic successor in the 90s of the nineteenth century. Ilia considers Nikoloz Baratashvili next to Goethe, Byron, Lermontov, next to them, which clearly indicates that, according to Ilia, Nikoloz Baratashvili is a genius creator, and geniuses rarely leave heirs. They are either left without an heir, or rarely leave a successor. In a word, Ilia is not talking about an ideological successor, but about Nikoloz Baratashvili's type, his soulmate. Ilia was also very careful in pointing out that recently a young man appeared who showed several examples of wanting to follow in the footsteps of Nikoloz Baratashvili, although this is still not a sufficient condition to declare him Baratashvili's successor. Ilia did not quite consciously name this young man.

Despite Ilia Chavchavadze's caution, his reference became the basis for the remarkable poet and writer Titian Tabidze to say that Ilia Chavchavadze meant Vazha-Pshavela in the young poet. For some authors, Titian's opinion was acceptable. Discussions about this problem continued into the twentieth century. Interesting opinions, observations, more or less credible parallels were presented by Pavle Ingorokva, Simon Chikovani, Akaki Topuria and others. In terms of characterizing Nikoloz Baratashvili's true poetic heir, great credit goes to the outstanding Georgian scholar Grigol Kiknadze. In his fundamental book "Issues of Speech Style" (1957) it is scientifically substantiated that Galaktion Tabidze is the true spiritual heir of Nikoloz Baratashvili. Grigol Kiknadze especially points out the main features that make these two geniuses related to each other.